27-мĕш çул тухать. Хакĕ 20 пус.

1944
ДЕКАБРЬ
5
ЫТЛАРИКУН
238(6733) №

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ

Чăваш Коммуни

ВЕРХОВНЫЙ ГЛАВНОКОМАНДУЮЩИН
ПРИКАЗĔ

Украинăри 4-мĕш фронт çарĕсен командующине
Арми генералне ПЕТРОВА
Фронт штабĕн начальникне
Генерал-лейтенанта КОРЖЕНЕВИЧА

УКРАИНĂРИ 4-мĕш фронт çарĕсем, УКРАИНĂРИ 2-мĕш фронт çарĕсем пулăшнипе, паян, декабрĕн 3-мĕшĕнче, Венгрин округ центрне—ШАТОРАЛЬЯ-УЙХЕЛЬ хулине — штурмласа туртса илнĕ.

ШАТОРАЛЬЯ-УЙХЕЛЬ хулине туртса илессишĕн пынă çапăçусенче çаксем чапа тухнă: ГАСТИЛОВИЧ генерал-майорăн, ЖМАЧЕНКО генерал-лейтенантăн, МЕДВЕДЕВ генерал-лейтенантăн, ЧЕРНЫЙ полковникăн, УГРЮМОВ полковникăн, ВИНОГРАДОВ полковникăн, ВАСИЛЬЕВ полковникăн, ТЕТЕНКО полковникăн, КАРНАЧЕВ полковникăн, ГРИГОРЬЕВ майорăн, НАРЫКОВ майорăн, СОТНИКОВ майорăн, ЩЕРБАКОВ майорăн çарĕсем; артиллери генерал-лейтенанчĕн КАРИОФИЛЛИН, артиллери генерал-майорĕн НАЙДЕНКОВĂН, артиллери генерал-майорĕн КОРЕЦКИН, ЯКОВЛЕВ полковникăн, БОЛЬБАТ полковникăн, НИКИТИН полковникăн, КВЯТКОВСКИЙ полковникăн, ГРЕЗНЕВ подполковникăн артиллерисчĕсем; танковăй çарсен генерал-майорĕн ШИРОБОКОВĂН, МОРУС полковникăн, ФРОЛОВ майорăн танкисчĕсем; авиаци генерал-лейтенанчĕн ЖДАНОВĂН летчикĕсем; инженери çарĕсен генерал-майорĕн КОЛЕСНИКОВĂН, ЖУРИН полковникăн, БАРАШ полковникăн, КЛЮЧНИКОВ полковникăн, НАУМОВ подполковникăн, БУДАРИН полковникăн, ДМИТРИЕВ инженер-майорăн саперĕсем; çыхăну çарĕсен генерал-лейтенанчĕн МАТВЕЕВĂН, НЕКРАСОВ полковникăн, ЩЕРБАКОВ подполковникăн связисчĕсем.

Тунă çĕнтерĕве яланлăха палăртса хăварас тесе, ШАТОРАЛЬЯ-УЙХЕЛЬ хулине туртса илессишĕн пынă çапăçусенче уйрăмах чапа тухнă соединенисемпе чăссене орденсемпе наградăлама тăратас.

Паян, декабрĕн 3-мĕшĕнче, 20 сехет те 30 минутра пирĕн Тăван çĕршыв столици МУСКАВ, çĕр çирĕм тăватă тупăпа вуникĕ хут пĕр харăс персе, УКРАИНĂРИ 4-мĕшпе 2-мĕш фронтсен паттăр çарĕсене, ШАТОРАЛЬЯ-УЙХЕЛЬ хулине туртса илнĕскерсене, Тăван çĕршыв ячĕпе салют парать.

Эсир ертсе пыракан çарсене, ШАТОРАЛЬЯ-УЙХЕЛЬ хулине туртса илессишĕн пынă çапăçусенче пулнăскерсене, питĕ чаплă çапăçнăшăн ТАВ ТĂВАТĂП.

Хамăр Тăван çĕршывăн ирĕклĕхĕпе никама пăхăнманлăхĕшĕн çапăçса вилнĕ геройсене ĕмĕр-ĕмĕр мухтав!

Нимĕç захватчикĕсене — вилĕм!

Верховный Главнокомандующи
Совет Союзĕн Маршалĕ ***И. СТАЛИН.***

1944 çулхи, декабрĕн 3-мĕшĕ.

ВЕРХОВНЫЙ ГЛАВНОКОМАНДУЮЩИН
ПРИКАЗĔ

Украинăри 2-мĕш фронт çарĕсен командующине
Совет Союзĕн Маршалне МАЛИНОВСКИЕ
Фронт штабĕн начальникне
Генерал-полковника ЗАХАРОВА

УКРАИНĂРИ 2-мĕш фронт çарĕсем вăйлă çапăçнă хыççăн паян, декабрĕн 3-мĕшĕнче, çулйĕрсен пысăк узелне тата тăшман оборонин вăйлă тĕреклетнĕ пунктне МИШКОЛЦ хулине — Венгрин нимĕçсемпе венгерсен çарĕсем валли вăрçă хатĕрĕсем туса тăракан чи паха центрне — штурмласа туртса илнĕ.

МИШКОЛЦ хулине туртса илессишĕн пынă çапăçусенче çаксем чапа тухнă: ТРОФИМЕНКО генерал-полковникăн, ЖМАЧЕНКО генерал-лейтенантăн, БРАГИН генерал-майорăн, ШЛАПОВ генерал-лейтенантăн, РУМЯНЦЕВ генерал-майорăн, ПЕТРУШЕВСКИЙ генерал-лейтенантăн, СЕМЕНОВ генерал-майорăн, ГОРЯЧЕВ генерал-лейтенантăн, МЕРКУЛОВ генерал-майорăн, САЖИН полковникăн, ЦАЛАЙ полковникăн, КАРЛОВ генерал-майорăн, ГОРОБЕЦ полковникăн, ЕРЕМИН полковникăн, МИХАЙЛОВ генерал-майорăн, ХОХЛОВ полковникăн, УМАНСКИЙ генерал-майорăн, БОЧКОВ полковникăн, ТИМОШКОВ генерал-майорăн, САВЕЛЬЕВ подполковникăн, МАМЕДОВ подполковникăн çарĕсем; артиллери генерал-полковникĕн ФОМИНĂН, артиллери генерал-майорĕн ШМАКОВĂН, артиллери генерал-майорĕн ЛЕБЕДЕВĂН, артиллери генерал-майорĕн ПОПОВИЧĂН артиллерисчĕсем; танковăй çарсен генерал-полковникĕн КУРКИНĂН танкисчĕсем; авиаци генерал-полковникĕн ГОРЮНОВĂН, авиаци генерал-лейтенанчĕн СЕЛЕЗНЕВĂН, авиаци генерал-майорĕн КАМАНИНĂН, авиаци генерал-лейтенанчĕн СТЕПИЧЕВĂН летчикĕсем; инженери çарĕсен генерал-лейтенанчĕн ЦИРЛИНĂН, ПОНИМАШ полковникăн, инженери çарĕсен генерал-майорĕн ПЕТРОВĂН, ПАВЛЕНКО полковникăн, БУДАРИН полковникăн саперĕсем; çыхăну çарĕсен генерал-лейтенанчĕн ЛЕОНОВĂН, АГАФОНОВ полковникăн, ГОРЕЛКИН полковникăн, государство хăрушсăрлăх полковникĕн КАРПОВĂН связисчĕсем.

Тунă çĕнтерĕве яланлăха палăртса хăварас тесе, МИШКОЛЦ хулине тытса илессишĕн пынă çапăçусенче уйрăмах чапа тухнă соединенисемпе чăссене «МИШКОЛЦСКИ» тесе ят пама тата орденсемпе наградăлама тăратас.

Паян, декабрĕн 3-мĕшĕнче, 21 сехет те 30 минутра пирĕн Тăван çĕршыв столици МУСКАВ, икçĕр çирĕм тăватă тупăпа çирĕм хут пĕр харăс персе, УКРАИНĂРИ 2-мĕш фронтăн паттăр çарĕсене, МИШКОЛЦ хулине туртса илнĕскерсене, Тăван çĕршыв ячĕпе салют парать.

Эсир ертсе пыракан çарсене, МИШКОЛЦ хулине туртса илессишĕн пынă çапăçусенче пулнăскерсене, питĕ чаплă çапăçнăшăн ТАВ ТĂВАТĂП.

Хамăр Тăван çĕршывăн ирĕклĕхĕпе никама пăхăнманлăхĕшĕн çапăçса вилнĕ геройсене ĕмĕр-ĕмĕр мухтав!

Нимĕç захватчикĕсене — вилĕм!

Верховный Главнокомандующи
Совет Союзĕн Маршалĕ ***И. СТАЛИН.***

1944 çулхи декабрĕн 3-мĕшĕ.

Совет Информаци Бюровĕнчен

ДЕКАБРĔН 3-МĔШĔНЧИ ОПЕРАТИВНĂЙ СВОДКА

УКРАИНĂРИ 4-мĕш фронт çарĕсем, УКРАИНĂРИ 2-мĕш фронт çарĕсем пулăшнипе, декабрĕн 3-мĕшĕнче çулйĕрсен паха узелне тата тăшман оборонин тĕреклетнĕ пунктне — Венгрин округ центрĕ пулса тăракан ШАТОРАЛЬЯ-УЙХЕЛЬ хулине штурмласа туртса илнĕ, çавăн пекех тата тăшманпа çапăçса ЧЕЛЕВЦЕ, СТАНЧА, МИХАЛЯНЫ, ВЕЛИКАЯ ТОРОНЬЯ, МАЛАЯ ТОРОНЬЯ ялĕсене тата МИХАЛЯНЫ чугун çул станцине йышăннă.

УКРАИНĂРИ 2-мĕш фронт çарĕсем, вăйлă çапăçнă хыççăн, декабрĕн 3-мĕшĕнче çулйĕрсен паха узелне тата тăшман оборонин вăйлă тĕреклетнĕ пунктне МИШКОЛЦ хулине — Венгрин нимĕçсемпе венгерсен çарĕсем валли вăрçă хатĕрĕсем туса тăракан вăрçă производствин чи паха центрне — штурмласа туртса илнĕ, çавăн пекех тата, тăшманпа çапăçса, АЛШО-ВАДАС, ХОМРОГД, ЯНЧО, НИОМАР, ФЕЛШЕ-ШАШКАШ, ШАЙО-ПАЛФАЛА, БЮККЖЕРЦ ялĕсене йышăннă.

Ноябрĕн 23-мĕшĕпе декабрĕн 2-мĕшĕ хушшинче Венгрире пулса иртнĕ çапăçусенче УКРАИНĂРИ 2-мĕш фронт çарĕсем нимĕçсемпе венгерсен 7.875 салтакĕпе офицерне тыткăна илнĕ. Çапла вара, ноябрĕн 8-мĕшĕпе декабрĕн 2-мĕшĕ хушшинче УКРАИНĂРИ 2-мĕш фронт çарĕсем Венгрире нимĕçсемпе венгерсен 21.745 салтакĕпе офицерне тыткăна илнĕ.

КАПОШВАР хулинчен çурçĕр-хĕвелту хăçнерехре тата кăнтăртарахра пирĕн çарсем çаплах наступлени туса пынă, Венгри çĕрĕнче ДУНАФЕЛЬДВАР хулипе чугун çул станцине, ТАМАШИ хулипе чугун çул узелне, СЕНТ-ЛЕРИНЦ хулипе чугун çул узелне туртса илнĕ, çавăн пекех тата, тăшманпа çапăçса, халăх пурăнакан ытти 80 пункта ытла йышăннă, вăл шутра — БИКАЧ, ПАЛФА, МИССЛА, РЕГЕЛИ, ПАРИ, ЕРТЕНЬ, КОЧОЛА, АТТАЛА, ЮТА, КАПОШМЕРЕ, ВЕЛИН, ОЗДФАЛУ, РАДФАЛВА, КЕМЕШ ятлă пысăк ялсем тата ДАЛЬМАНО, АТТАЛА КЕМЕШ чугун çул станцийĕсем.

Фронтăн ытти участокĕсенче разведчиксем шыраса çӳренĕ.

☆ ☆ ☆

Украинăри 4-мĕш фронт çарĕсем, Украинăри 2-мĕш фронт çарĕсем пулăшнипе, паян Венгрин округ центрне Шаторалья-Уйхель хулине туртса илнĕ. Нимĕçсем ку хулана хӳтĕлеме вăйлă хатĕрленсе тăнă, вĕсем унта совет çарĕсене нумайччен тытса тăма шутланă. Шаторалья-Уйхель хулине кăнтăр-хĕвелтухăç енчен Бодрог шывĕ хӳтĕлесе тăрать, çав шыв хĕррипе тăшман тăршшĕпех укрепленисем туса тултарнă. Хулан çурçĕр енче нимĕçсем хулана хӳтĕлеме унти йышлă каналсемпе усă курнă. Гитлеровецсем пур кĕперсене те ишсе антарнă, çулсем çине минăсем лартса тултарнă. Пĕр гварди чаçĕнчи боецсем вăрман урлă тухнă та, нимĕçсен укрепленийĕсенчен иртсе кайса, хулана çурçĕр енчен пырса кĕрекен çулсене татса илнĕ. Пирĕн ытти чăссем Бодрог шывĕ урлă каçнă та тăшмана сасартăк атакăланă, ăна шыв хĕрринчи укрепленисенчен хăваласа кăларнă. Часах çапăçусем хула урамĕсенче пуçланса кайнă. Гитлеровецсем, чул суртсенче çирĕпленсе ларса, хаяррăн хирĕç тăнă. Пирĕн çарсем хулана штурмлама тытăннă та тăшмана Шаторалья-Уйхель хулинчен хăваласа кăларнă. Çав хулана пырса кĕмелли вырăнсенче тата хула урамĕсенче тăшманăн темиçе çĕр вилли выртса юлнă.

Чехословакире нимĕçсем çапăçăва хăйсен çĕнĕ горнострелковăй чăçĕсене кĕртсе янă. Пирĕн çарсем, тăшман хирĕç тăнине çĕнтере-çĕнтере, темиçе ял тытса илнĕ. Пĕр участокра Аборин лейтенантăн стрелковăй роти çĕрле шурлăхсем тăрăх 6 километр малалла кайнă та тăшманăн тĕреклетнĕ пунктне сасартăк вăркăнса кĕрсе кайнă. Хăраса ӳкнĕ нимĕçсем хирĕç тăрса çапăçайман, тыткăна парăннă. Фирсов сержант отделенийĕн автоматчикĕсем çĕрле тăшман тăнă вырăна вăркăнса кĕрсе кайнă та 40 гитлеровеца ытла вĕлерсе пĕтернĕ. Тĕрлĕ участоксенче кун каçиччен нимĕçсемпе венгерсен 400 салтакĕпе офицерне тыткăна илнĕ.

* * *

Украинăри 2-мĕш фронт çарĕсем хаяррăн çапăçнă хыççăн Мишколц хули патне пыракан вырăнсене тухнă. Нимĕçсем Венгрин вăрçă промышленноçĕн çак пысăк центрне хытă хӳтĕлесе çапăçнă. Мишколц хулинче

(Юлашки 2-мĕш страницăра)

СТАЛИНЛА КОНСТИТУЦИ КУНĔ

1936 çулхи декабрĕн 5-мĕшĕнче Пĕтĕм Союзри Советсен Чрезвычайнăй VIII-мĕш съезчĕ СССР Конституци проектне ырласа çирĕплетрĕ. Çав вăхăтран пуçласа, декабрĕн 5-мĕшĕ историллĕ чаплă кун, пĕтĕм халăхăн праçник кунĕ—Сталинла Конституци кунĕ пулса юлчĕ.

СССР Конституцине йышăннăранпа сакăр çул тултарнине пирĕн халăх Отечественнăй вăрçă фрончĕсенче хаяр çапăçусем пынă вăхăтра кĕтсе илет. Çак вăрçă тăваттăмĕш çул пырать ĕнтĕ. Вăрçăн тăваттăмĕш çулĕ — Хĕрлĕ Çар татăклă çĕнтерӳсем тунă çулталăк пулчĕ. Пирĕн паттăр Хĕрлĕ Çар, çĕнтерӳ хыççăн çĕнтерӳ туса пырса, фашистла нимĕç захватчикĕсене хамăр çĕршывран хăваласа кăларчĕ. Вăрçă халĕ тăшман çĕрĕ çинче, тискер кайăкăн йăвинче пулса пырать. «Отечественнăй аслă вăрçăра эпир хамăрăн Тăван çĕршыва захватчиксенчен хӳтĕлесе хăвартăмăр, фашистла ирсĕрсем ССР Союзĕнчи халăхсене чура туса хурас хăрушлăха татăклăнах пĕтерсе лартрăмăр, халĕ ĕнтĕ пĕтĕмĕшпех çĕнтерес вăхăт умĕнче тăратпăр» (Сталин).

Этемлĕхĕн чи тискер тăшманĕсене хирĕç пыракан çак вăрçăра совет çыннисем Октябрьти Социализмлă Аслă Революци çĕнтерсе илнисене, Сталинла Конституци çирĕплетсе панă социализмлă строя хӳтĕлесçĕ. Совет халăхĕ Отечественнăй вăрçăра тунă чаплă çĕнтерӳсем — Сталинла Конституци çĕнтерĕвĕсем пулса тăраççĕ. Сталинла Конституци пирĕн воинсене, пирĕн рабочисемпе колхозниксене тата интеллигенцие вăй-хăват парса тăрать, вĕсене патриотла паттăр ĕçсем тума хавхалантарать. Сталинла Конституци Хĕрлĕ Çар вăйĕсен, совет тылĕн вăйĕсен çăлкуçĕ пулса тăрать.

Пирĕн çĕршывра пĕтĕм власть ĕçсыннисен аллинче тăрать. Çав влаçăн органĕсем — ĕçсынни депутачĕсен Совечĕсем пулса тăраççĕ. Пирĕн çĕршыври пек демократиллĕ, ирĕклĕ тата пĕтĕм халăх аллинче тăракан влаçа этемлĕх историйĕ урăх пĕлмест-ха. Ахальтен мар ĕнтĕ совет çыннисем, çак влаçа хӳтĕлесе хăварас тесе, хăйсен пурлăхне те, хăйсен вăйне те, хăйсен пурнăçне те шеллемеççĕ.

Сталинла Конституцин кашни статьинче, унăн кашни сăмахĕнче пирĕн халăхăн аслă çĕнтерĕвĕсем курăнса тăраççĕ, çав çĕнтерӳсене совет халăхĕ темиçе çулсем хушши большевиксен партийĕ ертсе пынипе кĕрешсе тума пултарнă. Революциллĕ тăвăлсемпе кĕрешӳсем витĕр çĕнтерӳллĕн ертсе пыракан коммунистсен партийĕ çул кăтартса пынипе çак Отечественнăй аслă вăрçăра та татăклăнах çĕнтерессине пирĕн халăх çирĕппĕн шанса тăрать.

Пирĕн государство — нумай нацилле государство пулса тăрать. Тĕрлĕ халăхсен советлă социализмлă республикисем çак государствăра харпăрхăй ирĕкĕпе, пĕртан правăсемпе пĕрлешсе тăраççĕ. Тĕрлĕ халăха пĕрлештерсе тăракан çак государство вăрçа пула саланса каясса тăшман хытă шаннă. Анчах та тăшман ĕмĕчĕ путланса ларчĕ. Совет государстви саланса каймарĕ кăна мар, вăл тĕнчери чи çирĕп те чи хăватлă государство пулнине Отечественнăй вăрçă çулĕсенче пурне те ĕненмелле кăтартса пачĕ. Пирĕн çĕршыври халăхсем, вĕсем мĕнле нацирен тата мĕнле рассăран пулнине пăхмасăр, хăйсен Тăван çĕршывне сыхлама хăватлăн çĕкленчĕç. Совет Союзĕнчи халăхсен никам аркатайми сталинла туслăхĕ тăшмана çапса çĕмĕрекен чи пысăк вăйсенчен пĕри пулса тăчĕ. Отечественнăй вăрçă хирĕсенче вырăсĕ, украинецĕ, белорусĕ, эстонецĕ, латышĕ, тутарĕ, чăвашĕ тата ытти халăхсем пурте, пĕр çемье пек алла-аллăн тытăнса, фашистла нимĕç вăрă-хурахĕсене хирĕç паттăррăн çапăçаççĕ.

СССР Конституцийĕ кашни совет çыннин чĕринче пурăнать. Вăл хĕрӳллĕ те çĕнтерӳллĕ совет патриотизмне çуратать. Совет патриочĕшĕн ăна Сталинла Конституци панă правăсем: ĕçлĕх прави, канăç прави, вĕренӳ прави, ватăлсан пулăшу илмелли право, нацисемпе рассăсен пĕртанлăх прави питĕ хаклă, совет патриочĕшĕн ăна пирĕн Тĕп Закон панă ирĕклĕхсем хаклă. Çав правăсемпе ирĕклĕхсене туртса илме хăтланакан кирек хăш тăшмана та совет халăхĕ пĕр шеллемесĕр пĕтерсе тăкать.

Совет халăхĕ хăйне Сталинла Конституци панă правăсене кăна мар, унта çырса хунă хăйĕн тивĕçлĕхĕсене те пысăка хурса хаклать. Çав тивĕçлĕхсенчен чи пахи вăл —Тăван çĕршыва сыхласси. «Тăван çĕршыва сыхласси ССР Союзĕн кашни гражданинĕн таса тивĕçĕ пулса тăрать», тесе çырнă Конституцин 133-мĕш статьинче. Совет Союзĕнчи мĕнпур халăхсен ывăлĕсемпе хĕрĕсем фронтра та, тылра та çак таса тивĕçе чысăн пурнăçа кĕртсе пыраççĕ.

Социализмлă çĕршыври мĕнпур тăванла халăхсемпе пĕрле пирĕн чăваш халăхĕ те тăшмана хирĕç паттăррăн çапăçать, совет влаçне, хамăрăн ирĕклĕ çĕршыва хӳтĕлесе хăварас тесе, нимĕн те шеллесе тăмасть. Урăхла пулма та пултараймасть. Мĕншĕн тесен эпир совет влаçне пула кăна, вырăс халăхĕ пулăшнипе кăна хамăрăн Конституцие туянтăмăр, аслă правăсемпе ирĕклĕхсем илтĕмĕр, социализмлă пурнăç çулĕ çине тăтăмăр.

Нимĕç вăрă-хурахĕсене хирĕç пыракан çапăçусенче хастарлăхпа паттăрлăх кăтартнăшăн чăваш халăхĕн ывăлĕсемпе хĕрĕсене 20 пин çынна яхăн СССР орденĕсемпе медалĕсене парса наградăланă, вĕсенчен чи паттăррисем, 25 çын, Совет Союз Геройĕсен ятне илме тивĕçлĕ пулчĕç. Пирĕн халăх сахал мар генералсем, аслă офицерсем ӳстерсе пачĕ. Совет Союзĕн Геройĕ генерал-майор А. Петров ятне Верховный Главнокомандующи Сталин юлташ хăйĕн приказĕсенче пилĕк хутчен асăннă.

Чăваш республикинчи ĕçсыннисем Тăван çĕршыв умĕнчи хăйсен тивĕçлĕхне чыслăн пурнăçа кĕртсе пыраççĕ; фабрикăсемпе заводсенче, колхозсемпе совхозсенче ывăнма пĕлмесĕр ĕçлесе, пирĕн татăклă çĕнтерĕве туптаççĕ. Республика кăçалхи ялхуçалăх ĕçĕсене ăнăçлăн вĕçлерĕ, государствăна ялхуçалăх продукчĕсем вăхăтра парса татас тесе тимлĕн тăрашрĕ, Хĕрлĕ Çар фондне планран иртерсе нумай тырă пачĕ, вăрçă техники тума темиçе миллион тенкĕ укçа пухса пачĕ.

Анчах эпир тунă çитĕнӳсемпе лăпланса лармăпăр. Хĕрлĕ Çар умĕнче тăшмана татăклăнах çапса аркатас задача тăнă чухне лăпланса ларма вăхăт мар. Чăваш халăхĕ, Хĕрлĕ Çара пулăшас тесе, малашне те пĕтĕм вăя хурса тăрăшĕ, Сталинла Конституци панă правăсемпе ирĕклĕхсене хӳтĕлесе хăварасшăн, çав Конституцире çырса хунă таса тивĕçлĕхсене пурнăçа кĕртессишĕн хăйне шеллемесĕр кĕрешĕ.

Татăклă çĕнтерӳ кунĕсем çывхарнă вăхăтра совет халăхĕ Ленин—Сталин партийĕ тавра, хăйĕн çулпуçĕ Сталин юлташ тавра татах та тачăрах пĕтĕçет. Сталинла Конституци ялавĕпе, ССР Союзĕнчи мĕнпур халăхсем пулăшнипе, Хĕрлĕ Çар тăшмана хирĕç татăклă çапăçăва кĕрсе каять. Çак çапăçура та, Берлин çинче çĕнтерӳ ялавне çĕклесе лартнă çĕрте те чăваш халăхĕн паттăр ывăлĕсем хăйсен таса тивĕçне чыслăн пурнăçа кĕртĕç!

Франци Республикин Вăхăтлăх Правительствин Пуҫлăхĕ де Голль генерал Мускава килни

Декабрĕн 2-мĕшĕнче Мускава специальнăй поездпа Франци Республикин Вăхăтлăх Правительствин Пуҫлăхĕ де Голль генерал ҫитнĕ. Унпа пĕрле ҫаксем килнĕ: Ют ҫĕршыв Ĕҫĕсен Министрĕ Ж. Бидо господин, Наци Оборонин Штабĕн Начальникĕ Жюэн генерал, Ют ҫĕршыв Ĕҫĕсен Министерствин Политика Департаменчĕн Директорĕ М. Дежан господин тата ытти ҫынсем те, ҫавăн пекех тата СССР Наркоминделĕн де Голль генерала кĕтсе илме Баку хулине кайнă представителĕсем Ф. Ф. Молочковпа А. Г. Кулаженков тата СССР Оборона Халăх Комиссариачĕн представителĕ Кутузов генерал-майор. Де Голль генералпа пĕрле Совет Союзĕн Францири Посолĕ А. Е. Богомолов та килнĕ.

Вокзалта де Голль генерала ҫаксем хирĕҫ тухса кĕтсе илнĕ: СССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателĕн Заместителĕ, Ют ҫĕршыв Ĕҫĕсен Халăх Комиссарĕ В. М. Молотов, Ют ҫĕршыв Ĕҫĕсен Халăх Комиссарĕн Заместителĕ В. Г. Деканозов, СССР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ А. Ф. Горкин, Генеральнăй Штаб Начальникĕн Заместителĕ арми генералĕ А. И. Антонов, Ф. И. Голиков генерал-полковник, Моссовет Председателĕн Заместителĕ А. В. Астафьев, Мускав хули коменданчĕ К. Р. Синилов генерал-лейтенант тата СССР Наркоминделĕпе Оборона Халăх Комиссариачĕн ытти ответлă представителĕсем.

Вокзала Франци Республикин Вăхăтлăх Правительствин Мускаври Представительствин пур ҫыннисем те пынă, вĕсене Р. Гарро господин пуҫ пулса ертсе пынă, тата унта ют ҫĕршывсен Мускаври посольствисемпе дипломати миссийĕсен пуҫлăхĕсемпе членĕсем пынă.

Де Голль генерала кĕтсе илнĕ чухне хисеплĕ хурал тăратнă. Франципе Совет Союзĕн государство гимнĕсене каланă. Вокзала Франципе Совет Союзĕн флагĕсемпе илемлетнĕ.

Франци Республикин Вăхăтлăх Правительствин Пуҫлăхĕ де Голль генерал калани

Мускава килнĕ кун вокзалта кинохроника микрофонĕ умĕнче Франци Республикин Вăхăтлăх Правительствин Пуҫлăхĕ де Голль генерал ҫапла каланă:

«Эпĕ Совет Союзĕн столицине килнишĕн хама хам телейлĕ тесе шутлатăп, Франци Совет Союзне хисепленине Мускавра пĕлтерме пултарнишĕн савăнатăп. Ҫак вăрҫăра пирĕн пĕр тăшмана ҫĕнтерессишĕн тата кайран пĕтĕм ҫĕр ҫинче мир тăвассишĕн Франци Совет Союзĕн союзникĕ пулса тăрать, ҫав вăрҫă хыҫҫăнхи мир пĕтĕм этемлĕхе ырă курса пурăнма май памалла».

И. В. Сталин Франци Правительствин Пуҫлăхĕпе де Голль генералпа калаҫни

Декабрĕн 2-мĕшĕнче СССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателĕ И. В. Сталин Франци Республикин Вăхăтлăх Правительствин Председателĕпе де Голль генералпа калаҫнă.

Калаҫура СССР Ют ҫĕршыв Ĕҫĕсен Халăх Комиссарĕ В. М. Молотов, Совет Союзĕн Францири Посолĕ А. Е. Богомолов тата Франци Республикин Вăхăтлăх Правительствин Совет Союзĕнчи Представителĕ Р. Гарро господин пулнă.

В. М. Молотов Бидо господинпа калаҫни

Декабрĕн 2-мĕшĕнче СССР Ют ҫĕршыв Ĕҫĕсен Халăх Комиссарĕ В. М. Молотов Франци Республикин Ют ҫĕршыв Ĕҫĕсен Министрĕпе Ж. Бидо господинпа калаҫнă.

СССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателĕ И. В. Сталин патĕнче де Голль генерал тата Ж. Бидо господин ячĕпе пулса иртнĕ ирхи апатлану

Декабрĕн 3-мĕшĕнче ССР Союзĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателĕ И. В. Сталин патĕнче Франци Республикин Вăхăтлăх Правительствин Пуҫлăхĕ де Голль генерал тата Ют ҫĕршыв Ĕҫĕсен Министрĕ Ж. Бидо господин ячĕпе ирхи апатлану пулса иртнĕ.

Ирхи апатланура ҫаксем пулнă: де Голль генерал, Ж. Бидо господин, Франци Республикин Вăхăтлăх Правительствин СССР Правительстви ҫумĕнчи Представителĕ Р. Гарро господин, Франци Республикин Наци Оборонин Штабĕн Начальникĕ Жюэн генерал, Ют ҫĕршыв Ĕҫĕсен Министерствин Политика Департаменчĕн Директорĕ М. Дежан господин, Франции Совет Союзĕнчи Ҫар Миссийĕн Пуҫлăхĕ бригада генералĕ Пэти, Франци Республикин Совет Союзĕнчи Представительствин сотрудникĕсем тата де Голль генералпа, Ж. Бидо господинпа пĕрле килнĕ ытти ҫынсем. Совет Союзĕ енчен ҫаксем пулнă: В. М. Молотов, А. И. Микоян, Совет Союзĕн Францири Посолĕ А. Е. Богомолов, Флот адмиралĕ Н. Г. Кузнецов, В. Г. Деканозов, С. А. Лозовский, М. М. Литвинов, арми генералĕ А. И. Антонов, Ф. И. Голиков генерал-полковник, Ф. Ф. Кузнецов генерал-полковник тата СССР Наркоминделĕпе Оборона Халăх Комиссариачĕн ответлă сотрудникĕсем.

Совет Информаци Бюровĕнчен

ДЕКАБРĔН 3-МĔШĔНЧИ ОПЕРАТИВНĂЙ СВОДКĂН ВĔҪĔ

Венгрин вăрҫă валли кирлĕ хатĕрсем тăвакан завочĕсем нумай. Ҫапăҫа-ҫапăҫа, пирĕн ҫарсем Мишколц хулин кăнтăр хĕррине вăркăнса кĕрсе кайнă. Советсен ытти чаҫĕсем Шайо шывĕ урлă каҫнă та тăшмана хĕвелтухăҫ енчен пырса ҫапнă. Нимĕҫсем, хăйсен ҫыннисем ҫав тери нумай пĕтнине кура, хуларн ҫар завочĕсенчи рабочисене хĕҫпăшаллантарса, ҫапăҫăва кĕртсе яма хăтланнă. Анчах та ҫав рабочисем нумайĕшĕ — венгерсем, чехсем тата словаксем— Хĕрлĕ Ҫар енне куҫнă. Пирĕн ҫарсем, ҫав тери хăвăрт атакăласа, тăшман гарнизонне аркатса тăкнă та Мишколц хулине туртса илнĕ. Хĕҫпăшал, вагонсемпе паровозсем нумай тата боеприпаспа вăрҫă хатĕрĕсен склачĕсене тытса илнĕ.

* * *

Капошвар хулинчен ҫурҫĕр-хĕвелтухăҫнерехре тата кăнтăртарахра пирĕн ҫарсем ҫаплах ăнăҫлă наступлени туса пынă. Унти ҫапăҫусен районне нимĕҫсем фронтăн ытти участокĕсенчен 6 дивизи илсе пынă. Тăшман кунка;иччен темиҫе хутчен те контратака тунă, анчах та пĕр ҫитĕнӳ те тăвайман. Дунай шывĕн хĕвеланăҫ хĕррипе наступлени туса пыракан совет чаҫĕсем Дунафельдвор хули патне пыракан вырăнсенче ҫапăҫма тытăннă. Ҫавăнпа пĕр вăхăтрах пирĕн Дунай ҫинчи флотили десант антарнă. Моряксемпе килĕшсе ҫапăҫса, пирĕн чаҫсем гитлеровецсене Дунафельдвор хулинчен хăваласа кăларнă. Печ хулинчен хĕвеланăҫнерехре совет ҫарĕсем Сент-Леринц хулипе чугун ҫул узелне туртса илнĕ. Туллимар даннăйсем тăрăх, тăшманăн 1500 салтакĕпе офицерне ытла пĕтерсе тăкнă. 430 гитлеровеца тыткăна илнĕ.

* * *

Белоруссири 3-мĕш фронт участокĕсенчен пĕринче пирĕн боецсене нимĕҫсен 367-мĕш пехотнăй дивизийĕнчи 974-мĕш полкăн 6-мĕшпе 7-мĕш ротисенчи салтаксен пĕр ушкăнĕ тыткăна парăннă. 6-мĕш ротăран тыткăна лекнĕ фельдфебель Иоганн Эттль ҫакăн пек каласа кăтартнă: «367-мĕш дивизие ҫак ҫулăн пуҫламĕшĕнче турĕҫ. Ана темиҫе хутчен те фронтран фронта куҫарса ҫӳрерĕҫ. Дивизи кирек ăҫта та йывăр ҫухатусем тӳсрĕ. Ломжа хули районĕнчи ҫапăҫусенче дивизийĕн ҫур пай патнех пĕтрĕ. Анчах апла пулин те пире кĕтмен ҫĕртен Хĕвелтухăҫ Пруссие куҫарса килчĕҫ. Кунта пирĕн батальона тепĕр кунех аркатса тăкрĕҫ. Ирхине вырăссем пире флангсенчен атакăларĕҫ те, 6-мĕш рота командирне Бэйдль лейтенанта йывăр амантрĕҫ. 7-мĕш рота командирĕ Гальбе лейтенант таҫта тыла тарса ҫухалчĕ, хăйĕн салтакĕсене пăрахса хăварчĕ. Вырăссен пехоти пире ҫавăрса илчĕ. Эпир пĕр шанчăксăр лару-тăрăва кĕрсе ӳкрĕмĕр. Хăраса кайнипе аптăраса ӳкнĕ салтаксем манран ҫапла ыйтрĕҫ: «Мĕн тăвăпăр ĕнтĕ, фельдфебель»—терĕҫ. Эпĕ вĕсене ҫапла каларăм: «Алăри хĕҫпăшала пăрахса, тыткăна парăнас пулать, унсăрăн пурте пĕтетпĕр»,— терĕм. Пурте пăшалсене ҫĕре пăрахрĕҫ те алăсене ҫӳлелле ҫĕклерĕҫ. Вара 6-мĕш ротăран 28 салтак, 7-мĕш ротăран 24 салтак тыткăна парăнтăмăр».

А. Я. Вышинский юлташ Румынири профсоюзсен делегацине йышăнни

БУХАРЕСТ, ноябрĕн 29-мĕшĕ. (Час ҫитермен). Ноябрĕн 28-мĕшĕнче СССР Ют ҫĕршыв Ĕҫĕсен Халăх Комиссарĕн Заместителĕ А. Я. Вышинский юлташ профсоюзсен руководителĕсен делегацине тата рабочисен представителĕсене йышăннă. Делегацие пĕрлешнĕ профсоюзсен Центральный Комитечĕн членĕ Киву Стойка ертсе пынă.

Делегаци А. Я. Вышинские ҫапла каласа шантарнă: румын халăхĕ перемири килĕшĕвне пурнăҫа кĕртме пĕтĕм вăйпа пулăшĕ, тенĕ. Делегаципе А. Я. Вышинский пĕр-пĕринпе туслăн калаҫнă, вĕсем пĕр сехет ытла калаҫнă.

Ноябрĕн 29-мĕшĕнче пур хаҫатсем те ҫав йышăну ҫинчен пĕлтерние пичетлесе кăларнă.

А. Я. ВЫШИНСКИЙ ЮЛТАШ РУМЫН ХРЕСЧЕНĔСЕН ДЕЛЕГАЦИНЕ ЙЫШĂННИ

БУХАРЕСТ, декабрĕн 2-мĕшĕ. (ТАСС). Ҫак кунсенче СССР Ют ҫĕршыв Ĕҫĕсен Халăх Комиссарĕн Заместителĕ А. Я. Вышинский юлташ хресченсен делегацине йышăннă. Делегацире 50 ҫын пулнă. Вĕсем А. Я. Вышинский юлташпа туслăн калаҫнă.

РУМЫНСЕН СОВЕТ СОЮЗĔПЕ ЫТЛАРАХ ҪЫХĂНАС ТĔЛĔШПЕ ĔҪЛЕКЕН ОБЩЕСТВИНЧЕ ПУЛСА ИРТНĔ ЙЫШĂНУ

БУХАРЕСТ, декабрĕн 2-мĕшĕ. (ТАСС). Паян СССР Ют ҫĕршыв Ĕҫĕсен Халăх Комиссарĕн Заместительне А. Я. Вышинский юлташа хисеплесе, румынсен Совет Союзĕпе ытларах ҫыхăнас тĕлĕшпе ĕҫлекен обществинче йышăну пулса иртнĕ. Йышăнура 400 ҫынна яхăн пулнă, ҫав шутра — Румыни правительствин членĕсем, наукăн, литературăн тата искусствăн чи паллă представителĕсем, политикăллă тĕрлĕ партисен деятелĕсем, ҫар деятелĕсем т. ыт. те пулнă. Йышăнура Пархон академик сăмах тухса каланă. А. Я. Вышинский ответлă сăмах каланă. Йышăну пысăк ҫĕкленӳпе иртнĕ.

РУМЫНИ ПРАВИТЕЛЬСТВИ ВЫРĂНТАН ТУХНĂ

БУХАРЕСТ, декабрĕн 2-мĕшĕ. (ТАСС). Паян Румыни правительствин пуҫлăхĕ Санатеску генерал короле правительство вырăнтан тухни ҫинчен заявлени панă.

Хĕвеланăҫ Европăри вăрҫă ĕҫĕсем

ЛОНДОН, декабрĕн 2-мĕшĕ. (ТАСС). Союзниксен экспедициллĕ вăйĕсен верховнăй командованийĕн штабĕ декабрĕн 2-мĕшĕнче пичетлесе кăларнă пĕлтерӳре ҫапла каланă:

Линних—Гюртген секторĕнче (Германире) тăшман союзниксен ҫарĕсене вăйлăн хирĕҫ тăнă. Ҫав секторăн ҫурҫĕр пайĕнче союзниксен ҫарĕсем Вейц хулине тăшман ҫарĕсенчен тасатнă, халь Линних, Флоссдорф тата Беек хулисенче урамра ҫапăҫаҫҫĕ.

Саар улăхĕнче Мерциг хулинчен ҫурҫĕртерехре тата кăнтăртарахра юханшывăн хĕвеланăҫ хĕрринче ҫӳллĕ вырăнсене йышăнса тăраҫҫĕ. Флиттен, Фремесдорф тата Оберлимберг хулисене тытса илнĕ. Союзниксен ҫарĕсем Бюрен тата Ицбах хулисене йышăннă. Союзниксен ҫарĕсен малти отрячĕсем Фельсбергра тăраҫҫĕ.

Страсбург хулинчен кăнтăртарахра союзниксен танковăй чаҫĕсем Когенхейм тата Боофцгейм хулисем патне ҫитнĕ, тăшман хирĕҫ тăнине ҫĕнтерсе, 4 мильăна яхăн малалла кайнă.

Рейн шывĕн тури тăрăхĕнче, Швейцари чикки ҫывăхĕнче, союзниксен ҫарĕсем Ровенау хулине тытса илнĕ тата Вогез тăвĕсен кăнтăр юпписсенче кăшт малалла кайнă.

ЛОНДОН, декабрĕн 2-мĕшĕ. (ТАСС). Союзниксен Вăтаҫĕр тинĕс таврашĕнчи хĕҫпăшаллă вăйĕсен штабĕ декабрĕн 2-мĕшĕнче пичетлесе кăларнă пĕлтерӳре ҫапла каланă: Италире Ламона шывĕпе Монтоне шывĕ хушшинче 8-мĕш арми чаҫĕсем каллех малалла кайнă. 8-мĕш армири Инди чаҫĕсем виҫĕ кун хушши хаяррăн ҫапăҫнă хыҫҫăн вăйлă тĕреклетнĕ Альберето ялне туртса илнĕ. 5-мĕш арми чаҫĕсем тăшманăн темиҫе контратакине сирсе янă, тăшмана чылай пысăк ҫухату тӳстернĕ. Ламоне шывĕнчен ҫурҫĕртерехре Монте Джорнетто ятлă ҫӳллĕ вырăна тытса илнĕ.

ЛОНДОН, декабрĕн 3-мĕшĕ. (ТАСС). Союзниксен экспедициллĕ вăйĕсен верховнăй командованийĕн штабĕ декабрĕн 3-мĕшĕнче пичетлесе кăларнă пĕлтерӳре ҫапла каланă:

Союзниксен ҫарĕсем декабрĕн 2-мĕшĕнче Линних хулине (Германи) тăшмантан тасатса пынă. Флоссдорф тата Инден хулисенче ҫаплах хаяр ҫапăҫусем пыраççĕ.

Союзниксен ҫарĕсен чаҫĕсем Саар шывĕ хĕрринче Мерциг хулинчен ҫӳлелле тата аялалла куҫнă та Релинген хулине кĕрсе кайнă. Ытти чаҫсем Саар шывĕн хĕвеланăҫ хĕрринче ларакан Сааркаутерн хули тулашĕнче ҫапăҫаҫҫĕ.

Саарунион хулинчен кăнтăр-хĕвелтухăҫнерехре союзниксен чаҫĕсем икĕ миля таран малалла кайнă та Маквейлер хули тулашне ҫитнĕ. Страсбург хули ҫывăхĕнче тăшмана Рейн шывĕн хĕвеланăҫ хĕрринчи районран хĕссе кăларнă.

Эльзас тӳремĕнче союзниксен ҫарĕсем Селест хулине кĕрсе кайнă, тăшманпа хула урамĕсенче ҫапăҫма тытăннă.

Вогез тăвĕсен кăнтăр пайĕнче союзниксен ҫарĕсем Тюр шывĕн тури тăрăхĕнчи улăхне тухнă та темиҫе ял тытса илнĕ.

Союзниксен авиацийĕ тăшманăн вăрҫă объекчĕсене пыра-пыра тапаннă.

ЛОНДОН декабрĕн, 3-мĕшĕ. (ТАСС). Союзниксен Вăтаҫĕр тинĕс таврашĕнчи хĕҫпăшаллă вăйĕсен штабĕ декабрĕн 3-мĕшĕнче пичетлесе кăларнă пĕлтерӳре ҫапла каланă:

8-мĕш арми чаҫĕсем, тăшман хирĕҫ тăнине ҫĕнтере-ҫĕнтере, Монтоне шывĕпе Ламоне шывĕ хушшинче малалла кайнă, халĕ вĕсем Русси хулине пырса кĕресси икĕ миля та ҫук. Фаэнца хулинчен хĕвеланăҫнерехре 5-мĕш армипе 8-мĕш арми чаҫĕсем ту ҫинчи позицисене йышăннă.

Вăтаҫĕр тинĕс авиацийĕ 2.500 вĕҫев ытла тунă.

АНТВЕРПЕН ПОРЧĔ СОЮЗНИКСЕН СУДНИСЕНЕ ЙЫШĂНМА ПУҪЛАНĂ

ЛОНДОН, декабрĕн 2-мĕшĕ. (ТАСС) Американецсен Англири радиостанцийĕ пĕлтернĕ тăрăх, Антверпен порчĕ союзниксен суднисене йышăнма пуҫланă. Унта суднăсен пысăк караванĕсене пушатнă ĕнтĕ.

ФРАНЦИ ГЕСТАПОВЕЦĔСЕН БАНДИНЕ СУД ТУНИ

ЛОНДОН, декабрĕн 1-мĕшĕ. (ТАСС). АФИ агентстви Парижран ҫапла пĕлтерет: паян кунта Франци гестапин пуҫлăхне Лафон капитана, унăн заместительне Пьер Бони лейтенанта тата вĕсемпе пĕрле ĕҫленĕ ытти ҫынсене те суд тума пуҫлаççĕ. Суд 10 куна яхăн пымалла.

Грецири лару-тăру

ЛОНДОН, декабрĕн 2-мĕшĕ. (ТАСС). Рейтер агентствин дипломатиллĕ обозревателĕ пĕлтернĕ тăрăх. 6 министр—ЭАМ (кĕрешекен организацисен «нациллĕ ирĕклĕх фрончĕ» текен пĕрлешĕвĕн) представителĕсем—Греци правительствинчен тухнă. Ҫав министрсем партизансен отрячĕсене салатса яма тата хĕҫпăшалсăрлантарма хушакан декрет ҫине алă пусма килĕшмен.

ЛОНДОН, декабрĕн 2-мĕшĕ. (ТАСС). Рейтер агентстви ҫапла пĕлтерет: Англин Грецири хĕҫпăшаллă вăйĕсен командующийĕ Скоби генерал Грецири кĕрешекен мĕнпур ушкăнсене чĕнсе каласа ҫырнă приказра вĕсене ним хирĕҫмесĕрех Греци правительствин инструкцине пурнăҫа кĕртме хушнă.

Скоби ҫав приказа кăларнă вăхăтрах Грецин ҫар министерстви партизансен мĕнпур отрячĕсене хĕҫпăшалсăрлантарасси ҫинчен приказ кăларнă.

ЛОНДОН, декабрĕн 3-мĕшĕ. (ТАСС). Рейтер агентствин Афинăри корреспонденчĕ ҫапла пĕлтернĕ: паян Греци правительствин полицийĕ ЭАМ организацилĕнĕ демонстрацие пухăннă нумай пин ҫынна пулеметсемпе тата автоматсемпе пеме тытăннă. Ҫуртсен стенисем хыҫне тата ҫуртсем тăррине пытанса ларнă полицейскисем демонстрантсем ҫине пиншер пуля кăлара-кăлара янă. Демонстрацие пухăннисем, вăйлăн персе тăнине тӳсеймесĕр, ҫĕр ҫине выртнă. Вилнисене йăтса кăларнă, аманнисене икĕ грузовикпа турттарса кайнă. Кун хыҫҫăн демонстрацие тухнă ҫынсен иккĕмĕш колонни ҫав района ҫитсен, полицейскисем тата та вăйлăрах пеме пуҫлапă, малтанхинчен вăйлăрах хĕҫпăшалсемпе, вăл шутра миномётсемпе те, усă курма тытăннă.

Корреспондент кăтартса панă тăрăх, демонстрацие пухăннисем хĕҫпăшалсăр пулнă. Тепĕр ҫур сехетрен демонстрантсем ушкăнсене пайланса, пĕрлешӳллĕ нацисен ялавĕсемпе хула урамĕсем тăрăх ҫӳренĕ.

Англин Грецири хĕҫпăшаллă вăйĕсен командующийĕ Скоби генерал ҫапла пĕлтернĕ: «Пулса иртнĕ ĕҫсене Англи ҫарĕсем хутшăнман», тенĕ.

ЛОНДОН, декабрĕн 3-мĕшĕ. (ТАСС). Рейтер агентстви Афинăран ҫапла пĕлтернĕ: ҫар влаҫĕсем Афинăра тата Пирейре 19 сехетрен пуҫласа 6 сехете ҫитиччен урамсене тухма чарнă. Греци ҫарĕнче офицер пулнă ҫынсен ушкăнĕсем тата Элас («нациллĕ ирĕклĕх фрончĕн» ҫар организацийĕ) отрячĕсем хушшинче кунĕпех ҫапăҫу пынă. Ҫапăҫусенче йывăр пулеметсемпе тата автоматсемпе усă курнă. Паян кăнтăрла Греци самолечĕсем, ҫавăн пекех «Спитфайр» йышши самолетсем тата Англин ҫăмăл бомбардировщикĕсем хула ҫинче вĕҫсе ҫӳренĕ.

УСТАШАСЕН ПУҪЛĂХĔСЕМ ТАРМА ХАТĔРЛЕНЕҪҪĔ

БЕЛГРАД, декабрĕн 2-мĕшĕ. (ТАСС). «Ирĕклĕ Югослави» ятлă радиостанци ҫапла пĕлтерет: Загребран пĕлтернĕ тăрăх, юлашки кунсенче унта ылттăнăн тата ют ҫĕршывсен укҫисен хакĕ нумай ӳссе кайнă. Вăл ак мĕн пирки ӳснĕ: усташасен пуҫлăхĕсем, тарма хатĕрленсе, ылттăн тата ют ҫĕршывсен укҫисене нумай сутăн илеҫҫĕ. Радиостанци каланă тăрăх, Павеличăн чи ҫывăх помощникĕсем тата усташасен ытти пуҫлăхĕсем ют ҫĕршывсене каймалли паспортсем илнĕ. Вĕсем пĕр кун хушшинче кăна Швейцарие кайма 40 паспорт илнĕ.

АМЕРИКА АВИАЦИЙĔ ТОКИО ХУЛИНЕ ТАПАННИ

ВАШИНГТОН, ноябрĕн 30-мĕшĕ. (ТАСС). Ҫар министерстви пĕлтернĕ тăрăх, ноябрĕн 30-мĕшĕ ыран тенĕ чух ҫĕрле Америкăн «Б—29» йышши хăватлăран та хăватлă бомбардировщикĕсем, Сайпан утравĕ ҫинчен вĕҫсе хăпарса, Токио хулине пĕрремĕш хут ҫĕрле тапаннă. Бомбăсене тĕллесе пемелли приборсем кăтартнă тăрăх пăрахнă. Ҫанталăк пĕлĕтлĕ тăнă пирки, бомбăсем пăрахни мĕнле сиен кӳнине пĕлме май пулман. Японин зенитнăй артиллерийĕ вăйлă та, тĕрĕс те пемен. Америка самолечĕсенчен пĕри те сиен курман.

А. ГОРКИН

Сталинла Конституци— ҫĕнтерӳ ялавĕ

Пирĕн ҫĕршыв аслă историллĕ куна — Сталинла Конституци кунне — тăваттăмĕш хут ĕнтĕ фашистла нимĕҫ захватчикĕсене хирĕҫ пыракан Отечественнăй вăрҫă условийĕсенче уявласа ирттерет.

Вăрҫăн тăваттăмĕш ҫулĕ — Хĕрлĕ Ҫар татăклă ҫĕнтерӳсем тăвакан ҫул пулса тăрать. Халĕ пĕтĕм совет ҫĕрне захватчиксенчен ирĕке кăларса ҫитернĕ. Нимĕҫсене Совет Союзĕнчен хăваласа кăларнă. Хĕрлĕ Ҫар чаҫĕсем халĕ ĕнтĕ гитлерла Германи ҫĕрĕнче ҫапăҫаҫҫĕ. Хĕрлĕ Ҫар, гитлерла союза ҫапса ҫĕмĕрсе, Польша, Чехословаки тата Югослави халăхĕсене фашистла пусмăрлăхран хăтăлма пулăшать. Пирĕн союзниксем те хĕвеланăҫĕнче тăшмана вăйлă пыра-пыра ҫапаҫҫĕ. Германие икĕ фронт хушшине — совет ҫарĕсемпе союзниксен ҫарĕсен фрончĕсен хушшине—хĕстерсе лартнă.

Вăйлă та чее тăшман пулса тăракан гитлерла Германипе хаяррăн ҫапăҫса, Совет государстви хăйĕн никам ҫĕнтерейми хăватне, совет стройĕн ҫирĕплĕхне пĕтĕм тĕнчене кăтартса пачĕ. Совет халăхĕ хăйĕн Тăван ҫĕршывĕн чапĕшĕн тăшмана пĕтĕмпех ҫĕнтериччченех ҫапăҫать. «Октябрьти Революци ҫуратнă социализмлă строй пирĕн халăхпа партие аслă та никам ҫĕнтерейми вăй пачĕ», — тенĕ Сталин юлташ.

Отечественнăй вăрҫă совет влаҫĕпе большевиксен партине халăхпа тата ытларах пĕтĕҫтерчĕ, халăхсен туслăхне тата ытларах ҫирĕплетрĕ. Совет ҫыннисем ҫак вăрҫăра Октябрьти Социализмлă Аслă Революцире ҫĕнтерсе илнине хӳтĕлесе ҫапăҫаҫҫĕ. Конституципе ҫирĕплетсе хунă социализмлă строя хӳтĕлеҫҫĕ.

Сталинла Конституци вăл Совет Союзĕнче социализм ҫĕнтерни ҫинчен, пирĕн ҫĕршывра чăн-чăн демократи, сарлака та тулли демократи пуҫ пулса тăни ҫинчен калать. Вăл совет халăхĕн ҫĕнтерĕвĕсене законпа палăртса пĕтĕҫтерсе парать. Сталинла Конституци пирĕн рабочи класа, колхозлă хресченсене тата совет интеллигенцине ҫĕнтерӳллĕ шухăш-кăмăлпа хĕҫпăшаллантарать, вĕсене патриотла пысăк ĕҫсем тума хавхалантарать.

Вăрҫă ҫакна кăтартса пачĕ: Совет государствин политикăллă никĕсĕ — ĕҫҫыннисен депутачĕсен Совечĕсем — никам ҫĕмĕрейми никĕс пулса тăраççĕ. Советсенчен халăха ҫывăхрах та демократиллĕрех власть формине этемлĕх историйĕ халиччен курман-ха. Советсем вĕсем рабочисемпе хресченсен демократине чĕррĕн палăртса тăраççĕ, вĕсем чăн-чăн халăх влаҫĕн органĕсем пулса тăраççĕ. Совет Союзĕнче пĕтĕм власть ĕҫҫыннисен депутачĕсен Совечĕсем урлă хуласемпе ялсенчи ĕҫҫыннисен аллинче тăрать. Государство влаҫĕн чи аслă органĕ пулса тăракан СССР Верховный Советĕнчен пуҫласа ял Совечĕсене ҫитиччченех, мĕнпур Советсен составĕ ҫакна кăтартса парать: пирĕн ҫĕршывра государствăна тытса тăрас ĕҫе рабочисемпе хресченсен тата интеллигенцин чи лайăх представителĕсене хутшăнтарнă. Ҫав представительсем лайăх ĕҫлесе тăнипе вĕсене халăх массисем шанса тăраççĕ.

Ĕҫҫынни депутачĕсен Совечĕсем Пĕтĕм тĕнчери чи демократиллĕ суйлав законĕ тăрăх суйласа лартнă государство влаҫĕн органĕсем пулса тăраççĕ, вĕсем хăйсен кулленхи ĕҫĕнче халăхăн анлă массисем ҫине таянса тăраççĕ, халăхшăн ĕҫлесе пурăнаççĕ, вĕсен ĕҫне халăх хăй тĕрĕслесе тăрать. Совет влаҫĕ халăхăн анлă массисене ҫывăх тăракан власть, вĕсем ăнланмалла власть, вĕсемшĕн тăванла власть пулса тăрать. Совет влаҫĕн решенийĕсемпе ĕҫĕсене пирĕн халăх яланах хапăл туса йышăнать.

Совет влаҫĕ халăхпа ҫавăн пек тăванла таччăн ҫыхăнса тăни Отечественнăй аслă вăрҫă вăхăтĕнче уйрăмах лайăх палăрчĕ. Халăх пур майпа та пулăшнине пула ҫеҫ совет влаҫĕ пирĕн ҫĕршывăн пĕтĕм пурнăҫне кĕске вăхăтрах вăрҫă кирлĕ пек майлаштарса лартма, пирĕн пĕтĕм ҫĕршывран пĕрлĕхлĕ боевой лагерь туса хума пултарчĕ.

Сталин юлташ ҫапла каланă: совет стройĕ ҫĕршыва мирлĕ строительство вăхăтĕнче экономикăпа культура енчен хăпартса пымалли чи лайăх форма ҫеҫ пулса тăмарĕ, вăл тата вăрҫă вăхăтĕнче халăхăн мĕнпур вăйĕсене тăшмана сирсе ямашкăн мобилизацилемелли чи лайăх форма пулса тăчĕ, тенĕ. Чăнах та, Советсен государство аппарачĕ тăшмана аркатса тăкмашкăн халăхăн мĕнпур вăйĕсене мобилизацилемелли хăватлă орудин пулса тăчĕ. Ҫакă вăл вырăнти Советсен ĕҫĕнчен уйрăмах лайăх курăнать. Вырăнти Советсем вĕсем халăхăн анлă массисемпе ҫыхăнса тăраççĕ. Вăрҫă вăхăтĕнче Советсем калама ҫук пысăк тата ытла та тĕрлĕ ĕҫсем туса тăраççĕ. Вĕсем вăрҫă ĕҫĕсене те, хуҫалăх ĕҫĕсемпе организациллĕ ĕҫсене те туса тăраççĕ.

Советсем государство тытăмне анлă массăсене явăҫтармалли ленинла-сталинла майпа усă курма пĕлмен пулсан, Советсен фронта пулăшас тĕлĕшпе тăвакан ĕҫĕсем ҫав тери ăнăҫлăн пурнăҫа кĕрсе пыраймаи пулĕччĕҫ. Общество вăйĕсем государство аппарачĕпе пĕрлешсе кайни вăрҫă вăхăтĕнче уйрăмах уççăн палăрчĕ. Ҫакă вăл Советсен вăйне тата ытларах ӳстерсе ячĕ, социализмлă совет государствин хăватне тата ытларах ҫирĕплетрĕ.

Совет государствин экономикăллă никĕсĕ те ҫавăн пекех никам ҫĕмĕрейми ҫирĕп пулчĕ. Сталинла Конституци, социализмлă строй ҫĕнтернине палăртса, ҫав вăхăтрах хуҫалăхăн социализмлă системине пирĕн государствăн экономикăллă никĕсĕ вырăнне хурса ҫирĕплетет. Хуҫалăхăн совет системи мирлĕ строительство вăхăтĕнчех ҫакна кăтартса пачĕ: ҫав системăпа усă курса, ҫав системăна пула, экономикăпа культура енчен тĕнчери чи малта тăракан ҫĕршывсенчен нихăшĕ те курман хăвăртлăхпа аталанса пыма пулать. Хуҫалăхăн социализмлă системи ҫĕнтерни совет халăхĕн унччен палăрмасăр тăнă ҫĕнĕ те нихăҫан иксĕлми вăйĕсене сарса ячĕ, социализмлă государствăн политикăллă, экономикăллă тата вăрҫăри позицийĕсене тата ытларах ҫирĕплетрĕ.

Вăрҫă вăхăтĕнчи условисенче, йывăрлăхсем совет промышленноҫĕпе ялхуҫалăхĕн ĕҫне чылай кансĕрлесе тăнă вăхăтра, социализмăн экономикăллă системи тĕлĕнмелле пысăк йĕркелĕхпе ҫаврăнăҫулăх кăтартрĕ, вăл пур йывăрлăхсене те ăнăҫлăн тӳссе ирттерчĕ. Хĕвелтухăҫĕнчи районсене куҫарса кайнă промышленноҫа чи кĕске вăхăтрах майлаштарса лартса хута янă. Заводсемпе фабрикăсем вăрҫă хатĕрĕсене йышлăн туса тăрас ĕҫе йĕркелесе яма пултарчĕҫ. Ку ҫеҫ те мар, вăрҫă вăхăтĕнче ҫĕнĕ заводсемпе фабрикăсем, электростанцисем тата ытти тĕрлĕ предприятисем те туса лартнă. Халĕ ĕнтĕ, вăрҫăн тăваттăмĕш ҫулĕнче, пирĕн предприятисем танксене, тупăсене, самолетсене, минометсене, боеприпассене тата ытти тĕрлĕ хĕҫпăшалсене вăрҫăччченхинчен темиҫе хут ытларах туса кăлараççĕ.

Вăрҫă вăхăтĕнчи задачăсене чугун ҫул транспорчĕ те ăнăҫлăн пурнăҫласа пырать. Вăл тунă пысăк ĕҫсене, Сталин юлташ калашле, ытти ҫĕршывсен транспорчĕ тăвайман пулĕччĕ.

Колхоз стройĕн вăй-хăвачĕ Отечественнăй вăрҫă вăхăтĕнче нихăҫанхинчен те лайăхрах палăрчĕ. Вăрҫă вăхăтĕнче ялхуҫалăхĕ яланах юхăнса каяканччĕ. Анчах пирĕн колхозсем вăрҫă вăхăтĕнчи йывăрлăхсене ҫĕнтерчĕҫ, вĕсем Тăван ҫĕршыв умĕнчи хăйсен тивĕҫне чыслăн пурнăҫа кĕртсе пыраççĕ. Мускав облаҫĕнчи ялхуҫалăхне илсе кăтартсан та ҫитет. Мускав облаҫĕнчи Отечественнăй вăрҫăн виҫĕ ҫул-талăкĕ хушшинче ҫĕрулми лартнă ҫĕр лаптăкĕ 10 процентран та ытла ӳснĕ, пахча-ҫимĕҫ лартнă вырăнăн лаптăкĕ 23,5 процент ӳснĕ. 1943 ҫулта тĕштырăсен тухăҫлăхĕ 1916 ҫулхинчен 43 процент ытларах пулнă, тырă 1943 ҫулта 1916 ҫулхинчен 65 процент ытларах пухса илнĕ. Анчах Мускав облаҫĕ вăл Совет Союзĕнчи нумай облаҫсенчен пĕри ҫеҫ вĕт. Колхозлă хресченсем хăйсен задачисене ăнăҫлăн пурнăҫласа пыраççĕ. Вĕсем Хĕрлĕ Ҫарпа пирĕн ҫĕршыва апат-ҫимĕҫ, промышленноҫа чĕр-тавар ҫителĕклĕ парса тăраççĕ. Ялхуҫалăхĕнчи ĕҫҫыннисем, хăйсене хăйсем шеллемесĕр ĕҫлесе, тăшмана ҫĕнтерес ĕҫре питĕ пысăк пулăшу пачĕҫ.

Пирĕн ҫынсем тăрăшнипе, большевиксен партийĕпе совет влаҫĕ ертсе пынипе, нимĕҫ захватчикĕсем ҫаратса пĕтернĕ районсем халь хуҫалăхпа культура енчен ҫĕнĕрен вăй илсе ура ҫине тăраççĕ. Ҫапла, акă, Украинăри металлурги завочĕсенче октябрĕн 1-мĕшĕ тĕлне 8 домна кăмакине, 37 мартен кăмакине, 23 прокат станне, 55 кокс батарейине юсаса хута янă, 84 пысăк шахтăпа 479 пĕчĕк шахта ҫĕнĕрен ĕҫлеме пуҫланă. Хуласемпе ялсене юсас тата ҫĕнĕрен тăвас ĕҫ калама ҫук анлăн сарăлса кайрĕ. Пĕр Украинăра кăна хуласенче пурăнмалли ҫуртйĕрсене 2.800 пин тăваткăл метр чухлĕ юсанă е ҫĕнĕрен тунă, ялсенче колхозниксен 115.000 ҫуртне юсанă е ҫĕнĕрен туса лартнă.

Совет ҫĕршывĕ хăйĕн интеллигенцийĕн пысăк ĕҫне, вăл хăйне хăй шеллемесĕр ĕҫленине нихăҫан та манас ҫук. Пирĕн интеллигенции хальхи вăхăтри наукăна ăнăҫлăн малалла аталантарса пырать, унăн ҫитĕнĕвĕсемпе Хĕрлĕ Ҫарăн хăватне ӳстерес ĕҫре усă курать. Совет хĕрарăмĕсем тата пирĕн чаплă ҫамрăксем нихăҫанхинчен те вăйлăрах ĕҫленине Совет ҫĕршывĕ нихăҫан та манас ҫук. Совет хĕрарăмĕсемпе ҫамрăкĕсем, Сталин юлташ калашле, фабрикăсемпе заводсенчи, колхозсемпе совхозсенчи ĕҫĕн тĕп йывăрлăхне хăйсем тӳссе ирттерчĕҫ.

«Хĕрлĕ Ҫар, фашистла ҫарсене хирĕҫ нумай вăхăт хушши пĕччен йывăррăн кĕрешсе пырса, вăрҫă тĕлĕшĕнчен ҫĕнтерӳ тунă пекех, совет тылĕнчи ĕҫҫыннисем те, гитлерла Германипе тата унпа пĕр кавар-лисемпе пĕччен кĕрешсе пырса, тăшмана экономика тĕлĕшĕнчен ҫĕнтерчĕҫ» (Сталин).

Пирĕн халăх тивĕҫлипе паттăр халăх ятне илчĕ, тивĕҫлипе чапа тухрĕ. Тăшмана эпир совет ҫыннисен массăллă паттăрлăхне пула ҫĕнтертĕмĕр. Халĕ, вăрҫă хăйĕн юлашки татăклă тапхăрне кĕнĕ чухне, гитлерла Германи пĕтес патне ҫитсе тăнă чухне, совет халăхĕн историллĕ вырăнĕ ҫав тери чаплăн палăрса тăрать. Ҫав халăх-герой вăл, хăйне хăй шеллемесĕр кĕрешсе, кунчухнехи цивилизацие фашистла аркатуҫăсенчен ҫăлса хăварчĕ.

Отечественнăй вăрҫăра совет ҫыннисем тăвакан чаплă ĕҫсен никĕсĕнче хĕрӳллĕ те пултарулла совет патриотизмĕ выртать. Шăп та ҫав совет патриотизмне пула совет ҫыннисем ĕҫре халиччен пулман пек хастарлăн ĕҫлеҫҫĕ, шăп та ҫав патриотизма пула вĕсем ҫапăҫу хирĕнче паттăртан паттăр ĕҫсем тăваççĕ. Пирĕн ҫĕршыври ĕҫҫыннисем эксплоатаципе пусмăрлăхран ҫăлăнса тухрĕҫ, пурне те пĕртан правăсем тата пĕр пек ирĕклĕх паракан общество стройĕ туса хучĕҫ. Совет йĕрки вăхăтĕнче пирĕн халăх экономикăпа культура енчен ҫӳллĕ пусăма хăпарса ҫитрĕ, вăл хăйĕн влаҫне чунтан-чĕререн парăнса ĕҫлет, вăл хăйĕн Тăван ҫĕршывĕн чыслăхĕпе никама пăхăнманлăхне хӳтĕлесе хăвармашкăн темле йывăрлăхсем тӳсме те хатĕр.

Совет патриотизмĕ пирĕн ҫĕршыври халăхсен хăйсен йăлисене пирĕн Тăван ҫĕршыври мĕнпур ĕҫҫыннисен пĕрлехи интересĕсемпе ҫыхăнтарса, пĕрлештерсе тăрать.

«Совет патриотизмĕн вăйĕ ҫакăнта,—тет Сталин юлташ: — вăл рассăллă е национализмлă тĕшмĕшсем ҫинче мар, халăх хăйĕн Тăван ҫĕршывне чунтан парăнса ĕҫлени ҫинче, пирĕн ҫĕршыври мĕнпур халăхсен ĕҫҫыннисем пĕр-пĕринпе туслăн килĕштерсе пурăнни ҫинче никĕсленсе тăрать». Акă мĕн пирки ĕнтĕ совет патриотизмĕ Совет Союзĕнчи мĕнпур нацисемпе халăхсене пĕр-пĕринчен уйăрса ямасть, вĕсене пĕр ҫемьене пĕрлештерсе тăрать, халăхсен ҫирĕпленсе пыракан туслăхне чĕрĕ вăй парса тăрать. Халăхсене пĕр-пĕринпе тан тата туслăн пурăнтарас ырă кăмăллă шухăшсем Сталинла Конституцире закон пулса тăнă. Халăхсен туслăхĕ совет обществин чи пысăк тĕрекĕсенчен пĕри пулса тăрать. Пирĕн ҫĕршыври мĕнпур нацисемпе халăхсем, паттăр вырăс халăхĕ тавра, Русь тавра пĕтĕҫсе, государствăри пĕр ҫемье пулса тăчĕҫ.

Сталинла Конституцин идейисем, мĕнпур рассăсемпе нацисене пĕртан пурăнтарас шухăшлă идеологи, халăхсене пĕр-пĕринпе туслăн пурăнтарас идеологие палăртса тăраканскерсем, гитлерла Германие хирĕҫ пыракан вăрҫăра тискер национализмăн идеологине тата пĕр расса тепĕрне кураймасăр тăрас идеологие ҫĕнтерчĕҫ. Вăрҫă вăхăтĕнче совет влаҫĕ наци ыйтăвне татса парас ĕҫре тата ҫĕнĕ утăм турĕ. Союзлă республикăсенче ҫарсем тăвасси ҫинчен тата союзлă республикăсене ют ҫĕршывсемпе ҫыхăну тытма ирĕк парасси ҫинчен каланă законсем, СССР Верховный Совечĕн X-мĕш Сессийĕнче йышăннăскерсем, Ленинпа Сталинăн наци политики тата тепĕр ҫĕнтерӳ тунине кăтартса параççĕ.

Государствăри ҫак улшăнусем, союзлă республикăсем политика, экономика тата культура тĕлĕшĕнчен ӳснине кура, вĕсен конституциллĕ прависене сараççĕ, союзлă республикăсен хăйсен законĕсем тăрăх пурăнас йĕркине тата ытларах ҫирĕплетеççĕ, халăхсен туслăхне вăйлатаççĕ, йышлă нациллĕ совет государствин хăватне ӳстереççĕ. Совет влаҫĕн ҫак утăмĕ фашизма тата унăн политикине — ҫынсене пĕр-пĕрне кураймасăр пурăнтарас политикине, халăхсене ирĕклĕн аталанса пыма чараканскерне, политикăпа мораль енчен тепĕр хут пырса ҫапать.

Ленинпа Сталинăн аслă партине пула пирĕн ҫĕршывра социализм ҫĕнтерчĕ. Вăрҫă вăхăтĕнче большевиксен партийĕ фашистла захватчиксене хирĕҫ пĕтĕм халăх кĕрешессине организацилесе, хавхалантарса пыракан парти пулса тăчĕ. Большевиксен партийĕ тата унăн ҫулпуҫĕ Сталин юлташ ертсе пынипе, Хĕрлĕ Ҫар тата совет халăхĕ тăшмана аркатмаллах пыра-пыра ҫапрĕҫ. Гитлерла юнлă режимăн кунĕсем кĕскелсе килнине халĕ пурте пĕлеҫҫĕ ĕнтĕ. Анчах ҫак вăрҫăра совет халăхĕ, ытти демократиллĕ ҫĕршывсемпе пĕрле кĕрешсе, гитлерла Германие вăрҫă тĕлĕшĕнчен ҫеҫ мар ҫĕнтерĕ, вăл фашизма, ҫавăн пекех тата унăн расизм теорийĕпе практикине моральпе политика енчен те аркатса тăкĕ.

1936 ҫулхи ноябрьте Советсен VIII-мĕш Чрезвычайнăй съездĕнче ҫĕнĕ Конституци ҫинчен тунă докладра Сталин юлташ ҫапла каланă: ҫак Конституци фашизма айăплакан Конституци пулса тăрĕ, вăл социализмпа демократие никам та ҫĕнтерес ҫуккине кăтартса парĕ. «Совет Союзĕн ҫĕнĕ Конституцийĕ фашистла варварствăна хирĕҫ кĕрешекенсене пурне те шухăш-кăмăл енчен пулăшни тата вĕсене терек пани пулса тăрĕ», тенĕ.

Пирĕн ҫулпуҫăн ҫак сăмахĕсем, сакăр ҫул каялла каланăскерсем, халĕ, Отечественнăй аслă вăрҫă кунĕсенче, уйрăмах хытă янăраса каяççĕ. Вĕсем совет ҫыннисен кăмăлĕпе ирĕкне ҫирĕплетеççĕ, вĕсен фашизма ҫĕнтерес шанчăкне вăйлатаççĕ, вĕсем совет ҫыннисене ĕҫре тата ҫапăҫусенче ҫĕнĕ чаплă ĕҫсем тума чĕнеççĕ.

Сталинла Конституци ялавĕпе пырса, совет халăхĕ фашистла тискер кайăка хăйĕн шăтăкĕнче персе вĕлерĕ, хамăрăн аслă Тăван ҫĕршывăн чапĕпе мухтавне тата ытларах ӳстерсе ярĕ.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати, ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, заместительне секретарĕн — 4—26, парти пурнăҫ пайĕн 3—99, промышленноҫпа ялхуҫалăх пайĕсен 5—31, издательство конторин — 0—23.

НТ 04228 Типография № 1, Управления полиграфпромышленности при СНК ЧАССР, Заказ № 2, ф. б. 59×42 п. л. Тираж 16.000 экз.